

Питання для підготовки до заліку

Тема 1. Екологічна освіта як складова сталого розвитку. Екологічна освіта як цілеспрямований і безперервний процес формування знань, умінь, цінностей і моделей поведінки, спрямованих на гармонізацію взаємодії людини з природним середовищем. Історія становлення та сучасні підходи до екологічної освіти у світі й в Україні. Цілі та завдання екологічної освіти на різних рівнях – індивідуальному, суспільному та державному. Взаємозв'язок екологічної освіти з концепцією сталого розвитку, її роль у забезпеченні екологічної безпеки, збереженні природних ресурсів і біорізноманіття. Місце екологічної освіти в системі загальної та професійної підготовки, її інтеграція з іншими галузями знань. Роль екологічної освіти у формуванні екологічної свідомості, екологічної культури та відповідального громадянства, підвищенні якості життя і розвитку суспільства.

Тема 2. Екологічна культура та екологічна свідомість особистості. Поняття екологічної культури та екологічної свідомості, їх зміст і взаємозв'язок. Основні складові екологічної культури: знання про довкілля, ціннісні орієнтації, норми поведінки, практична діяльність і відповідальність за власні дії. Формування екологічної свідомості як процес усвідомлення людиною своєї ролі у природних та соціальних системах. Вплив сім'ї, освіти, культури, засобів масової інформації та соціального середовища на розвиток екологічних цінностей. Екологічна відповідальність і етичні засади поведінки людини в довкіллі. Формування навичок екологічно доцільної та безпечної поведінки в повсякденному житті й професійній діяльності. Значення особистісного вибору та активної громадянської позиції у збереженні навколишнього природного середовища.

Тема 3. Основи екологічної етики. Екологічна етика як галузь етичного знання, що досліджує моральні засади взаємодії людини з природою. Передумови виникнення та розвиток екологічної етики в контексті глобальних екологічних викликів. Поняття екологічних цінностей, норм і моральних принципів. Основні принципи екологічної етики: цінність життя, відповідальність за наслідки діяльності, обмеження споживання, збереження природної рівноваги, міжпоколінна відповідальність. Напрями екологічної етики (антропоцентричний, біоцентричний, екоцентричний підходи). Моральна відповідальність людини, суспільства та держави за стан довкілля. Етична оцінка людської діяльності у сфері природокористування, виробництва, споживання та науково-технічного розвитку. Формування етичних орієнтирів екологічно відповідальної поведінки.

Тема 4. Людина, суспільство і природа: етичні та філософські аспекти. Філософські уявлення про взаємозв'язок людини і природи в історичному розвитку цивілізації. Людина як частина природних і соціальних систем. Сучасні виклики взаємодії суспільства і довкілля. Принципи гуманізму, відповідальності та справедливості у природокористуванні. Проблеми рівного доступу до природних ресурсів, міжпоколінної та соціальної справедливості. Загальнолюдські цінності (життя, здоров'я, гідність, відповідальність, солідарність) як основа вирішення екологічних проблем. Роль культури, освіти та світогляду у формуванні етичних підходів до збереження довкілля та сталого розвитку.

Тема 5. Екологічні ризики та відповідальна поведінка людини. Поняття екологічного ризику, його види та джерела. Вплив антропогенної діяльності на довкілля і здоров'я людини. Взаємозв'язок екологічної безпеки, якості життя та сталого розвитку. Етичні аспекти забезпечення екологічної безпеки, запобігання та мінімізації екологічних ризиків. Відповідальність особистості, суспільства і держави за прийняття рішень, що впливають на стан навколишнього середовища. Формування навичок відповідальної та безпечної поведінки людини в природному і соціальному середовищі. Збереження природних ресурсів, раціональне споживання, здоров'язбережувальний та екологічно орієнтований спосіб життя як складові екологічної культури.

Тема 6. Екологічні проблеми сучасного світу та шляхи їх подолання. Характеристика основних екологічних проблем сучасності на глобальному, національному та локальному рівнях: зміна клімату, забруднення атмосферного повітря, водних і ґрунтових ресурсів, деградація екосистем, зменшення біорізноманіття, виснаження природних ресурсів. Причини виникнення екологічних проблем та їх соціально-економічні наслідки. Актуальні екологічні виклики для України та окремих регіонів. Взаємозв'язок екологічних проблем із якістю життя

та здоров'ям населення. Роль освіти і культури у формуванні екологічно відповідальної поведінки, підвищенні рівня екологічної свідомості та культури суспільства. Освітні, інформаційні та культурні інструменти подолання екологічних проблем. Значення міждисциплінарного підходу та міжнародного співробітництва у вирішенні екологічних питань.

Тема 7. Громадянська активність і участь у вирішенні екологічних питань. Екологічні права та обов'язки громадян. Громадські ініціативи, волонтерство, екологічні рухи. Поняття громадянської активності у сфері охорони довкілля. Екологічні права та обов'язки громадян, участь населення у прийнятті екологічно значущих рішень. Нормативно-правові засади громадської участі в екологічній діяльності. Форми громадянської участі у вирішенні екологічних проблем: громадські слухання, екологічні ініціативи, волонтерська діяльність, екологічні акції та кампанії. Роль громадських організацій, місцевих громад і молоді у збереженні довкілля. Екологічні рухи як чинник формування екологічної культури та демократичного суспільства. Значення особистої ініціативи, відповідальності та співпраці у досягненні сталого розвитку та покращенні стану навколишнього природного середовища.

Тема 8. Форми та методи екологічної освіти і просвіти. Основні форми екологічної освіти і просвіти: формальна, неформальна та інформальна освіта. Традиційні методи екологічної освіти (лекції, бесіди, навчальні заняття, практичні роботи, екскурсії) та їх значення у формуванні екологічних знань і цінностей. Інноваційні підходи до екологічної освіти: інтерактивні методи навчання, проектна та дослідницька діяльність, навчання через практику, використання кейсів і рольових ігор. Роль засобів масової інформації, соціальних мереж і цифрових технологій у поширенні екологічних знань, формуванні громадської думки та екологічної культури. Використання онлайн-платформ, цифрових ресурсів і мультимедійного контенту в екологічній освіті та просвітницькій діяльності.

Тема 9. Здоров'язбережувальний та екологічно відповідальний спосіб життя. Взаємозв'язок стану довкілля та здоров'я людини. Вплив факторів навколишнього середовища на фізичне, психічне та соціальне благополуччя людини. Основи здоров'язбережувального підходу в повсякденному житті: екологічно безпечне харчування, дотримання гігієни, фізична активність, зменшення впливу шкідливих факторів довкілля. Формування навичок екологічно відповідальної та безпечної поведінки: раціональне використання ресурсів, зменшення відходів, відповідальне споживання, створення безпечного життєвого середовища. Роль особистої відповідальності у збереженні власного здоров'я та здоров'я інших.

Тема 10. Безперервна екологічна освіта та саморозвиток особистості. Концепція навчання впродовж життя як основа сучасної екологічної освіти. Значення безперервної екологічної освіти для професійного та особистісного розвитку. Самоосвіта як чинник формування екологічної культури: самостійний пошук інформації, критичне її оцінювання, використання сучасних освітніх ресурсів і технологій. Рефлексія, саморозвиток і професійне вдосконалення у сфері екологічної освіти та етики. Формування готовності до адаптації в умовах змін, відповідального ставлення до довкілля та активної життєвої позиції в контексті сталого розвитку.